

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2016/1

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ALGEMENE BELEIDSNOTA INZAKE PENSIOENEN VAN 30 OKTOBER 2015

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich door middel van adviezen uit te spreken over de totaliteit van de materies die de ouderen aanbelangen.

Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de Pensioenen.

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor ouderen bepaalt in zijn artikel 3, §2, *“de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies die verband houden met de ouderen”*. Na voorbereiding ervan in de Commissie Pensioenen heeft de Raad een bespreking gewijd aan de algemene beleidsnota inzake pensioenen van 30 oktober 2015.

Gelet op het feit dat deze algemene politieke nota het onderwerp van de aanvullende pensioenen aansnijdt, werd er binnen de FAVO eveneens een discussie gevoerd over de wet tot waarborging van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen. (Belgisch Staatsblad van 24 december 2015).

De FAVO levert ook een advies n.a.v. de recente verklaringen van de Minister van Pensioenen over de verderzetting van de hervorming van de pensioenen van de werknemers.

ADVIES

Deel 1 – Balans van het overheidsbeleid

Te veel maatregelen uit het verleden hebben er toe geleid dat het wettelijk pensioen (1ste pijler) evolueert in de richting van een basispensioen.

De FAVO vindt het belangrijk dat alle hervormingen ertoe leiden dat een gepensioneerde zijn levensstandaard kan behouden in functie van zijn loopbaan.

1.1 Afschaffing van de toegelaten grenzen op arbeid

De FAVO is van mening dat het lage pensioenbedrag en de versoepeling van de reglementering betreffende de toegelaten arbeid er niet mogen toe leiden dat gepensioneerden gedwongen worden om bij te klussen.

1.2 Afschaffing van de diplomabonificatie bij vervroegd pensioen

De FAVO herinnert aan zijn advies 2015/6 van 19 mei 2015 betreffende de problematiek van de opname van het aantal studiejaren in de pensioenberekening.

1.3 De verhoging van de pensioenleeftijd en het vervroegd pensioen

De verlenging van de loopbaan zal niet volstaan om ervoor te zorgen dat de toekomstige gepensioneerden kunnen genieten van een beduidend beter pensioen. De afschaffing van de pensioenbonus vanaf 1 januari 2015 vermindert bovendien aanzienlijk de verhoging van het pensioen ten gevolge van een langere loopbaan.

De FAVO vindt dat de verlenging van de duur van de loopbaan gepaard moet gaan met een aanpassing van de arbeidsmarkt en van de werkomstandigheden.

1.4 De sociale houdbaarheid verzekeren - Verhoging van de laagste pensioenen

De FAVO betreurt de indexsprong die alle gepensioneerden een verhoging van 2% ontnam alsook het feit dat de algemene beleidsnota inzake pensioenen weinig of geen aandacht heeft voor de oudste pensioenen, waarvoor een inhaalbeweging zich opdringt om de welvaartsachterstand weg te werken.

Deel 2 - Nieuwe etappe in de hervorming van de pensioenen

2.1 Een verhoging van het minimumpensioen

Op 26 februari laatstleden keurde de ministerraad twee voorontwerpen van de wet goed over de verhoging van sommige minimumpensioenen en de toekenning van een premie in het werknemers- en zelfstandigenstelsel.

Vooreerst betreurt de FAVO dat het deze voorontwerpen niet ontvangen heeft. De voorontwerpen voorzien een verhoging van 0,7% van de minimumpensioenen voor een volledige loopbaan in het werknemers- en zelfstandigenstelsel vanaf de vervalddag van januari 2017. Zo'n verhoging verlaagt het risico op armoede voor de doelgroep van deze maatregel geenszins. De FAVO is van mening dat een verhoging met 0,7% van het minimumpensioen onvoldoende is.

De voorontwerpen voorzien ook in een toekenning van een eenmalige inhaalpremie in december 2016 aan sommige begunstigten van een gewaarborgd minimumpensioen in het werknemers- of zelfstandigenstelsel. De premie is gelijk aan 0,7% van het bedrag van elk gewaarborgd minimumpensioen, maandelijks betaald in de loop van 2016.

DE FAVO herhaalt zijn standpunt m.b.t. het minimumpensioen, terug te vinden in het advies 2015/3 van 16 maart 2015 betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake pensioenen.

Bovendien kan de FAVO niet akkoord gaan met de voorwaarde om deze verhoging van het minimumpensioen te koppelen aan een volledige loopbaan en een bepaald aantal gepresteerde dagen, omwille van de nadelige gevolgen voor mensen met een onvolledige loopbaan, in praktijk vooral vrouwen

Voor de FAVO is het belangrijk dat iedere gepensioneerde met een pensioen berekend op basis van het gewaarborgd minimum van deze verhoging moet kunnen genieten.

De Minister wenst eveneens het minimumpensioen toegankelijker te maken, dit door ook rekening te houden met de gepresteerde jaren in de openbare sector om aan de loopbaanvoorwaarde te kunnen voldoen.

De FAVO kan zich vinden in deze maatregel, want de voorwaarde bedraagt momenteel 30 jaar, gelijkgestelde periodes inbegrepen.

2.2 Een verhoging van de loonplafonds

Het loonplafond dat gebruikt wordt om het maximale pensioen te berekenen zal verhoogd worden. Voor het jaar 2015 werd de limiet vastgesteld op € 53.528, bruto op jaarbasis. Het gedifferentieerd loonplafond dat van toepassing is op perioden van volledige werkloosheid, SWT en tijdskrediet, bedraagt € 51.958,31.

De FAVO staat positief tegen een aanpassing van dit plafond, daar dit voornamelijk de versteviging van het verzekeringsprincipe in de berekening van het pensioen ten goede komt. Dit is een eerste stap om het pensioenbedrag beter af te stemmen op de levensstandaard tijdens de actieve loopbaan.

De FAVO herinnert aan zijn verzoek om geleidelijk aan voor iedereen de pensioenberekening op te trekken van 60% naar 75% van de lonen. Dit verzoek werd geformuleerd in het FAVO-advies 2014/6 van 11 september 2014 betreffende de toekomst van de pensioenen (Deel I: De Wettelijke Pensioenen).

2.3 Opheffing van de eenheid van loopbaan

De Minister wil eveneens een loopbaan van meer dan 45 jaar herwaarderen. Op dit ogenblik tellen werkdagen boven de 14.040 (zijnde 45 jaar aan 312 dagen) niet meer mee voor de berekening van het pensioen. Dit is wat men de "eenheid van loopbaan" noemt. De Minister wil dit principe opheffen, maar enkel voor de werkelijk gepresteerde dagen. Kortom, een dag boven de 14.040 zal dus enkel maar tellen indien men effectief werkt.

Ondersteuning van dergelijke maatregel lijkt ons zeer theoretisch omdat slechts weinig personen hiervan zullen kunnen genieten.

De FAVO vraagt een grotere transparantie over dit onderwerp.

2.4 Het in aanmerking nemen van 'zware beroepen'

Het Nationaal Pensioencomité heeft intern een commissie 'zware beroepen' opgericht, die de criteria voor 'zware beroepen' zal moeten vastleggen, zowel voor de openbare als privésector.

Aangaande dit onderwerp, verwijst de FAVO naar zijn advies 2015/12 van 10 november 2015 met betrekking tot de zware beroepen.

De FAVO wenst zijn bezorgdheid uit te drukken om werkelijk betrokken te worden bij deze werkzaamheden van het Nationaal Pensioencomité.

2.5 Het instellen van een regime van deeltijds pensioen

De werknemer zal een gedeelte van zijn pensioen kunnen opnemen, terwijl hij toch verder werkt, en zo bijkomende pensioenrechten kunnen opbouwen. Een commissie werd opgericht in die zin binnen het Nationaal Pensioencomité.

Enerzijds vindt de FAVO het positief dat men een systeem ontwikkelt van deeltijds pensioen, maar anderzijds vindt de FAVO het jammer dat deze mogelijkheid pas zou bestaan vanaf de leeftijd van het vervroegd pensioen, dus in principe vanaf 63 jaar.

Wat de FAVO betreft, mag de inrichting van een deeltijds pensioen geen enkele afbreuk doen aan de bestaande vormen van landingsbanen en uitstapmogelijkheden. Het deeltijds pensioen moet zich beperken tot een bijkomend alternatief om de periode van de eindeloopbaan te dynamiseren zodat men bijkomende pensioenrechten kan opbouwen.

De FAVO wenst zijn bezorgdheid te herhalen om werkelijk betrokken te worden bij deze werkzaamheden van het Nationaal Pensioencomité.

2.6 Pensioen met punten

De FAVO verwijst naar zijn advies 2015/3 van 16 maart 2015 betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake pensioenen. De Raad dringt erop aan dat men een democratisch debat organiseert rond dit project en wenst ook hier zijn bezorgdheid te herhalen om werkelijk betrokken te worden bij deze werkzaamheden van het Nationaal Pensioencomité.

2.7 Solidariteitsbijdrage

In overeenstemming met het regeerakkoord, zullen de parameters voor de solidariteitsbijdrage herzien worden. Het gaat met name om de modaliteiten van de omvorming van het kapitaal van het aanvullend pensioen in een fictieve rente.

De FAVO kijkt uit naar de voorstellen betreffende de herzieningen van deze parameters en wenst ook betrokken te worden bij de besprekingen dienaangaande.

2.8 Harmonisering pensioenstelsels

De FAVO stelt vast dat de regering werk wil maken van een harmonisering van de verschillende pensioenstelsels.

Indien met "harmonisering" wordt bedoeld dat pensioenstelsels meer op elkaar moeten worden afgesteld dan mag deze harmonisering niet bestaan uit een beweging van "boven naar beneden", maar wel het omgekeerde.

2.9 Fusie pensioenkassen

De FAVO stelt vast dat de RVP en de PDOS in 2016 fuseren tot één pensioeninstelling. Deze optimalisering zal vanaf 2017 worden verdergezet met de overdracht van de taken van de bijzondere stelsels van DiBiSS en HR-Rail. Een dergelijke fusie is voor de burger belangrijk, omdat dan bijna alle pensioenstelsels onder één dak zijn gehuisvest.

De FAVO vindt het wenselijk om te onderzoeken, in al zijn aspecten, of ook de pensioenadministratie van de zelfstandigen bij dit fusieverhaal kan worden betrokken.

2.10 Gelijkgestelde perioden

De FAVO is van mening dat de huidige regeling betreffende de gelijkgestelde dagen niet verder mag worden afgebouwd. Deze perioden vormen een belangrijk vangnet voor duizenden actieven.

De afweging van gelijkgestelde perioden aan het al dan niet "vrijwillige karakter" van deze gelijkstelling is nadelig voor de sociale verzekerden en in het bijzonder voor de vrouwen.

De FAVO wenst te benadrukken dat ook voor wat betreft de berekening van de loopbaanvoorwaarde om een minimumpensioen te bekomen de gelijkgestelde periodes behouden moeten blijven.

2.11 Informeren van burgers

De burgers wachten op de verdere ontwikkeling van het programma "My Pension" die hen alle nodige informatie moet kunnen geven aangaande het bedrag van het wettelijk pensioen, (privé, openbaar en zelfstandige), de aanvullende pensioenen, de eerst mogelijke ingangsdatum van het pensioen en uiteindelijk verschillende pensioensimulaties in functie van diverse hypotheses.

Een eerste etappe werd gerealiseerd begin dit jaar met de lancering van een overzicht van de 3 pensioensectoren en de eerst mogelijke ingangsdatum van vervroegd pensioen.

Helaas hebben niet alle gepensioneerden toegang tot MyPension, wegens gebrek aan PC, internetaansluiting, kaartlezer of interesse. De FAVO vraagt daarom een grotere toegankelijkheid van het systeem, door eveneens toegang te verlenen aan bepaalde professionelen of door de gepensioneerde gekozen personen. Het toegangsbeleid tot de digitale dossiers van de FOD Sociale Zekerheid of van de FOD Financiën kunnen als inspiratiebron worden gebruikt.

Deel 3 - De aanvullende pensioenen

3.1 Een sterke eerste pijler

Een sterke eerste pijler, gebouwd op solidariteit moet absolute voorrang blijven krijgen op alle andere vormen van aanvullende systemen.

Een tweede pijler laat toe om de vervangingsratio tot een redelijk niveau op te trekken.

De huidige loonplafonds zorgen er evenwel voor dat voor de beter verdienende werknemer het uitbetaalde pensioen niet in verhouding staat tot de betaalde bijdrage.

De FAVO stelt ondertussen vast dat de voorgestelde wijzigingen in de nieuwe wetgeving onvoldoende zijn. (Wet van 18 december 2015 tot waarborging van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzicht van de rustpensioenen, *B.S.*, 24 december 2015)

3.2 Een aanvullend pensioen voor iedereen

Een aanvullend pensioen moet een recht zijn voor iedere werknemer. Daarom is de FAVO gekant tegen een tweede pijler op vrijwillige basis. Inderdaad, een tweede pijler op vrijwillige basis zou slechts in de mogelijkheid liggen van de werknemers die er de financiële middelen toe hebben.

De noodzakelijke democratisering en de uitbouw van de aanvullende pensioenen mag er evenwel niet toe leiden dat de wettelijke pensioenen (1ste pijler) hierdoor worden afgebouwd.

3.3 Contractueel overheidspersoneel

De contractuelen van de publieke sector worden op het vlak van de pensioenen zwaar benadeeld ten opzichte van hun vast benoemde collega's.

De contractuelen bij de overheid hebben wel dezelfde plichten als hun vast benoemde collega's, maar niet dezelfde pensioenrechten.

De toegang tot een aanvullend pensioen voor het contractueel overheidspersoneel kan deze ongelijkheid gedeeltelijk ondervangen.

Daarom dringt de FAVO bij prioriteit aan op de invoering van een aanvullend pensioenstelsel voor contractueel overheidspersoneel, waarbij de uitvoering aan een publieke pensioeninstelling wordt toevertrouwd.

De huidige regering koppelt de introductie van een aanvullend pensioen voor de contractuelen aan de verwijdering van deze periode uit de loopbaan van een ambtenaar bij de berekening van zijn pensioen in de openbare sector.

Ambtenaren die benoemd werden na een contractuele periode zullen hierdoor een gemengde loopbaan hebben.

3.4 Minimum bijdragen op een aanvaardbaar niveau

Aanvullende pensioenstelsels voor werknemers in de tweede pijler worden gefinancierd door werkgevers- en werknemersbijdragen.

De bijdragepercentages moeten voldoende hoog zijn om de lage vervangingsratio van de eerste pijler aan te vullen. Het regeerakkoord besteedt weinig aandacht aan de hoogte van het aanvullend pensioen en de bijdrageproblematiek die ermee samenhangt.

De regering moet erop toezien dat het bijdrageniveau, in overleg met de sociale partners, voldoende is. De FAVO beschouwt een percentage van 3% als onvoldoende.

De FAVO is anderzijds verheugd vast te stellen dat voor alle zelfstandigen de mogelijkheid zal worden gecreëerd om een volwaardige tweede pijler uit te werken.

3.5 Noodzaak van een gewaarborgd minimumrendement

Een gewaarborgd minimumrendement beveiligt de opgebouwde rechten tegen een slechte conjunctuur. Bedragen die in een tweede pensioenpijler worden ondergebracht moeten een gegarandeerd minimumrendement opleveren. Foutieve beleggingen, slechtere financiële perioden, mogen niet tot gevolg hebben dat de gerechtigden hiervan de dupe worden.

De nieuwe wetgeving legt één gewaarborgde rentevoet op tussen 1,75% en 3,75%, van toepassing op alle bijdragen van zowel de werknemer als de werkgever. Deze rentevoet is jaarlijks herzienbaar, in functie van de evolutie van de lineaire Belgische obligaties op 10 jaar. Toepasbaar op gestorte bijdragen vanaf 1 januari 2016

De verminderde rentevoet zal daarentegen toegepast worden over de ganse bijdrageperiode voor de pensioenfondsen.

De FAVO is van mening

- dat het onmogelijk zal zijn om een voldoende aanvullend pensioen te waarborgen met bijdragen van minimum 3% op het loon en een gewaarborgd rendement van 1,75% tot 3,75% in financieel gunstige tijden; en,
- dat het nieuwe systeem zeer complex zal zijn in zijn uitvoering waardoor er een gebrek aan transparantie zal zijn.

3.6 De werknemer moet het rendement kennen alvorens te beslissen om meer bij te dragen

De beheerskosten moeten beperkt blijven.

De werkingskosten van verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen zijn vrij hoog. Zij hebben een negatieve invloed op het rendement van de bedragen die in de tweede pijler worden gespaard. De werkingskosten van deze instellingen

mogen een bij wet bepaalde afwijking met deze van publieke diensten niet overschrijden.

Er moet een grotere transparantie komen m.b.t. deze kosten, dit vanaf de introductie van een min. gewaarborgd rendement van 1,75%

De FSMA publiceert tweejaarlijks een verslag betreffende de sectorale pensioenstelsels en het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen.

De FAVO vraagt de publicatie van een gelijkaardig verslag betreffende de groepsverzekeringen.

3.7 Beschermd pensioenkapitaal

Werknemers en zelfstandigen die een aanvullend pensioen in de tweede pijler opbouwen, moeten zeker zijn dat hun pensioenkapitaal beschermd wordt. Zij mogen niet het slachtoffer worden van overnames van maatschappijen of mogelijke faillissementen.

De FAVO is van oordeel dat een degelijke bescherming in de wet moet worden ingeschreven.

Er dient een databank van de aanvullende verzekeringen, inclusief de niet overgedragen slapende contracten, gecreëerd te worden teneinde te vermijden dat contracten vergeten worden bij afkoop van de portefeuille, bij fusies of bij naamsveranderingen van verzekeringsmaatschappijen.

3.8 Betaling onder vorm van een rente of kapitaal

Een aanvullend pensioen in de tweede pijler, dient om de vervangingsratio van de pensioenen uit de eerste pijler te verhogen.

De uitbetaling kan echter op drie manieren:

- in rente,
- in kapitaal,
- of een combinatie van rente en kapitaal.

De FAVO vindt het positief dat de fiscale behandeling van de uitbetaling van een tweede pijlerpensioen in rente of kapitaal beter op elkaar wordt afgestemd.

3.9 Leeftijd bij uitkering van het kapitaal

Momenteel kan men zijn kapitaal opvragen vanaf de leeftijd van 60 jaar indien het reglement dit voorziet.

Het regeerakkoord voorziet dat de leeftijd voor de uitbetaling van het aanvullend pensioen wordt aangepast aan de wettelijke leeftijd van het rustpensioen.

Door de verhoging van de loopbaanvoorwaarden en de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd, betekent dit dat de meerderheid van de werknemers hun kapitaal niet zullen kunnen opvragen voor de leeftijd van 63 jaar.

Het gevolg van deze nieuwe wetgeving is dat sommige mensen hun kapitaal niet op de voorziene datum zullen kunnen opnemen. De nieuwe wetgeving creëert bovendien voor alle betrokkenen een heel aantal nieuwe problemen, zoals bijvoorbeeld de vraag wat de verzekeringsmaatschappijen moeten doen met het kapitaal dat zij niet mogen uitbetalen of wat met een hypothecaire lening die gekoppeld is aan een groepsverzekering. De overheid moet deze problemen dringend aanpakken, want de huidige wet voorziet geen oplossingen.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 18 april 2016

**De Voorzitter,
Luc JANSEN**

**De Ondervoorzitter,
Willy PEIRENS**